

Dəllək

Sadıq kişinin on yaşında oğlu Məmməd vəlinin gözləri ağrıyır. Bir gün uşaq anasına dedi:

- Axı, Kərbəlayı Qasımın oğlu Əhməd də gözləri ağrıyır. Dünən Əhmədnən arxın kənarında oynuyurdun. Əhməd burun qanadan otnan burnunu qanatdı. Elə burnundan bir az qan axan kimi, Əhmədin gözləri yaxşı oldu.

- Bala, get sən də burnunu qanat! - anası Məmməd vəliyə dedi.

Məmməd vəli getdi, otların içindən haman tikanlı otu tapdı, sol əli ilə otu soxdu burnunun deşiklərinə, sağ əli ilə yumruğunu düyüb vurdu sol əlinin altından və Məmməd vəlinin burnundan qan başladı axmağa.

Yarım saat qədərincə qan axdı. Məmməd vəli barmaqları ilə burnunun deşiklərini tutdu ki, bəlkə qan kəsilsə, amma qan kəsilmək bilmədi. Axırı anasını çağırdı. Anası dəxi qanın kəsilməyinə bir çarə tapmadı.

Bu heyndə Sadıq kişi əlində ot səbəti bazardan evəət gətirdi. Övrət üzünü tutdu Sadıq kişiye:

- A kişi, gəl gör, Məmməd vəlinin burnunun qanına nə çarə eliyirik-kəsilmir; gəl bəlkə sən bir çarə tapasan.

Sadıq kişi oğlunun yanına yetişib, sağ əlinin barmaqları ilə yapışdı Məmməd vəlinin burnunun ucundan və qoymadı qan axsın. Amma qan burnunun içində şişib, genə yol tapıb, başladı axmağa.

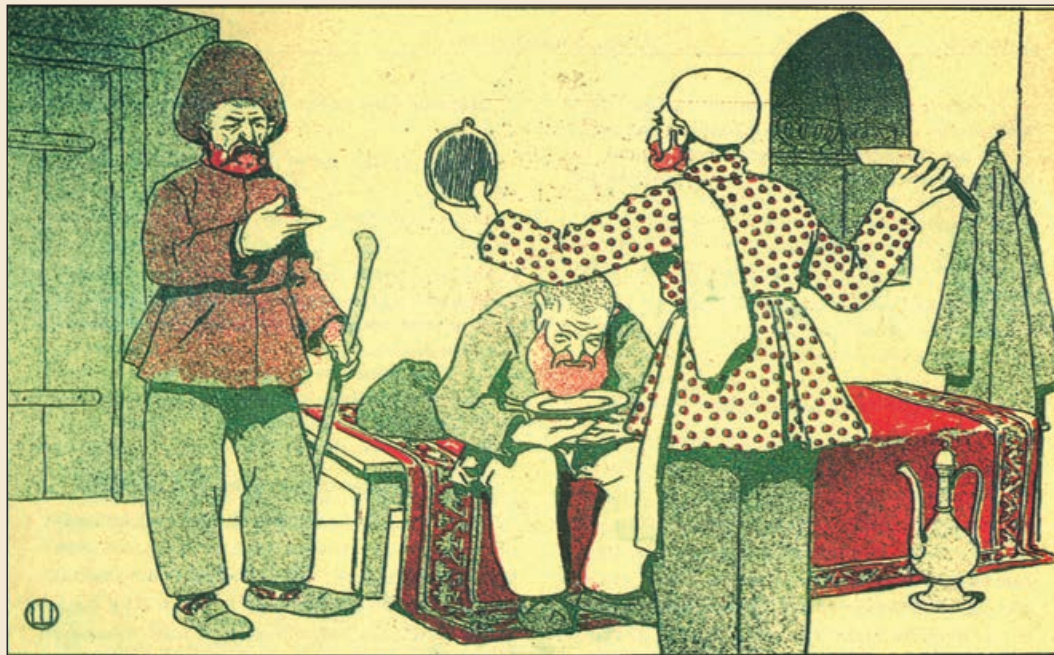
- A kişi, qaç bazara - övrəti başladı uca səsle Sadıq kişiye deməyə.

- Qaç tez Usta Hüseynin yanına. Onun həkimlikdə soriştəsi çoxdu. Tez qaç Usta Hüseynə de. Yoxsa uşağı qan aparar, evin yıxılar. Tez durma qaç və tez xəbər gətir.

Sadıq kişi əllərinin qanını arxda yuyub, üz qoydu həyətdən çıxmağa.

Sadıq kişi o vaxt Usta Hüseynin dükanına yetişdi ki, usta bir müştərinin başını qırxdı qurtarıb, qanatdığı yerlərə pambıq düzürdü.

Sadıq kişi dükanın qabağında durub salam verdi. Usta Hüseyn kişini görcək onu müştə-

ri hesab etdi və qoltuq cibindən aynanı çıxarıb tutdu Sadıq kişinin qabağına. Sadıq kişi aynanı alıb və gözlərini yumub bir salavat zikr etdi və aynanı əvvəl sağ çiyninin, sonra sol çiyninin qabağına aparıb tutdu üzünün müqabilində və gözlərini açıb sol əli ilə başladı qırmızı saqqalını tumarlamağa və bir dəfə də salavat çevirib, aynanı qaytardı Usta Hüseynə və dedi:

- Ay Usta Hüseyn, bizim Məmməd vəlinin burnu qanıyır. Nə əlac edirik qan kəsilmək bilmir. Arvad məni yalvara-yalvara sənə yanına göndərüb, bəlkə sən bir çarə tapasan.

Usta Hüseyn Sadıq kişidən aynanı alıb əvvəl ona təklif etdi ki, girsən dükana və otursun səkinin üstündə. Sadıq kişi dükana girib oturandan sonra Usta Hüseyn onun yavuğuna yeriyib sağ əlini uzatdı və Sadıq kişinin borkünü götürüb qovzadı yuxarı. Sadıq kişi altdan-yuxarı baxırdı Usta Hüseynin üzünə. Usta başını bulaya-bulaya dedi:

- Ax, ax, vay, vay! Yazığım gəlir gününə, ay Sadıq kişi! Bilmirəm sənə axırın nə günə qalacaq! Ay kişi, ya adını erməni qoy, xalq bilsin ki, sən müsəlman deyilsən, yoxsa əgər müsəlman olmaq istəyirsən, qardaş, bu müsəlmançılıq deyil ki, sən eliyirsən. Kişi, utanmırsan başuvun tükünü bu

qəddər uzadıb qırxdırmırsan? Hələ xəcalət çəkməyib deyirsən ki, Məmməd vəlinin burnunun qanı kəsilmir? O Allahın qəzəbidir ki, səni tutub. Yoxsa harda görəsənən şeydir ki, burnunun qanı kəsilməyə? Sənəin tək müsəlmanlar bundan da artıq beləyə giriftar olacaqlar!

Bu sözləri deyə-deyə Usta Hüseyn balaca mis qaba soyuq su töküüb, Sadıq kişinin başını hər iki əlləri ilə ovurdu ki, tükləri yumşalsın. Sadıq kişi dinməz-söyləməz oturub başını əymişdi aşağı. Usta Hüseyn əllərini ətəklərinə silib götürdü ülgücü və başladı daşın üstə çəkib itilətməyə və sonra bir neçə dəfə də qayısa çəkib, Sadıq kişinin başını qırmağa məşğul oldu və Sadıq kişiye belə moizə elədi:

- Sadıq əmi! Müsəlmançılığın şərtləri çox ağırdır. Az bir adam bu şərtlərin hamısını əmələ gətirə bilər. Məsələn, başı tüklü saxlamaq heç bilirsən ki, necə böyük günahların biridir? Əvvəla budur ki, başını vaxtından-vaxtına qırxdırmıyanın evində heç xeyir-bərəkət olmaz. İkinci budur ki, insana növbənöv bədbəxtliklər üz verər. Mən nəyə deyirsən and içim ki, oğlunun qanının kəsilməməyi məhz tənbehtir ki, xudavəndi-ələm bu günahların qabağında sənə göndərüb. Məndən sənə vəsiyyə! Bir də belə qələtlər eləmə, yazıqsan, fağırsan. Yoxsa bir özge cür bədbəxtlik üz verər, dəxi sonra peşimanlıq bir yerə çatmaz.

Usta Hüseyn Sadıq kişinin başını qırxdı qurtardı. Sadıq kişi borkünü qoydu başına, iki qəpik çıxarıb uzatdı Usta Hüseynə və dedi:

- Usta, Allah atana rəhmət ələsin.

Və usta Hüseyn pulu alıb cavab verdi:

- Allah sənəin də atana rəhmət ələsin

Sadıq kişi üz qoydu evinə getməyə.

Həyətdə girib Sadıq kişi gördü ki, oğlunun qanı çoxdan kəsilib. Məmməd vəli bir uzun ağacdən at qayırib minmişdi, həyəti o tərəfə çapırdı, bu tərəfə çapırdı və hərdən bir at kimi kişneyirdi.

Lağlağı

1906-cı il, 7 aprel